

การศึกษาความเสมอภาคทางเพศ:
กรณีศึกษา ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ.

A Study of Gender Equality a Case Study of the Draft Equal Marriage
Act B.E.

พรพรรณ ยานธุกิจ*¹ | Pornphan Yantukit

ไททัศน์ มาลา² | Titus Mala

¹⁻² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย;
Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage, Thailand.

*Corresponding author email: pornphan080344@gmail.com

Abstract

The research study on the study of gender equality, a case study of the draft Equal Marriage Act B.E. aimed to study the principles of gender equality, needs, and support in the proposal of the Draft Equal Marriage Act B.E. From the research results, it was found that if the Draft Equal Marriage Act B.E. has been promulgated as the law will be able to promote gender equality to occur such as the principles recised in article 1448 about marriage, it is important to change the word from male and female to person and added to section 1598/42 legally registered spouse have the right to adopt a protege together to have rights and duties between spouses parentage and offspring it reflects that people with gender diversity (LGBTQ+) can get married, register marriage and have access to welfare from the state on equality as other people. Draft Equal Marriage Act B.E. this is an important step in Thai law to promote gender equality among groups of people with gender diversity all gender in Thai society.

Keywords: Gender Equality, Marriage Equality Law, LGBTQ+

บทคัดย่อ

การศึกษาวិจัยเรื่องการศึกษาความเสมอภาคทางเพศ กรณีศึกษา ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักความเสมอภาคทางเพศ ความต้องการและข้อเรียกร้องในการเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. ผลการวิจัยพบว่า หากร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. มีการประกาศใช้เป็นกฎหมาย จะสามารถส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศให้เกิดขึ้นได้ อาทิ หลักการแก้ไขในมาตรา 1448 เรื่องการสมรส โดยมีสาระสำคัญในการเปลี่ยนคำจาก ชายหญิงเป็นคำว่า บุคคลและการเพิ่มความในมาตรา 1598/42 คู่สมรสที่จดทะเบียนโดยชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ ให้มีสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สมรสด้วยกันและระหว่างบิดา มารดา และบุตร เป็นการสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มบุคคลผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือ LGBTQ + ไม่ว่าจะเพศสภาพใด ก็สามารถสมรสจดทะเบียนสมรส และสามารถเข้าถึงสวัสดิการจากรัฐได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมเช่นเดียวกับบุคคลอื่น

คำสำคัญ: ความเสมอภาคทางเพศ, กฎหมายสมรสเท่าเทียม, ความหลากหลายทางเพศ

บทนำ

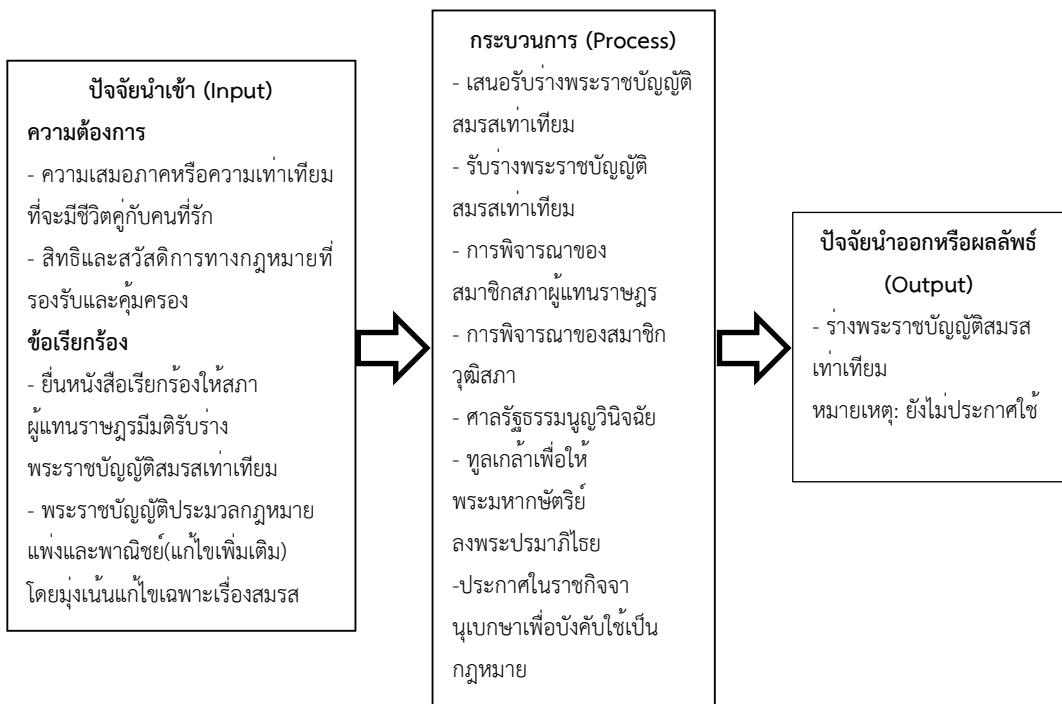
ในสภาพปัญหาความไม่เสมอภาคและปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทยของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBTQ +) ทำให้มีการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. เข้าสู่สภาโดยคุณธัญวัญ กมลวงศ์วัฒน์ (ส.ส. บัญชีรายชื่อพรรคก้าวไกล) ซึ่งร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. มีเนื้อหาที่เป็นการเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ป.พ.พ.) โดยเฉพาะบรรพ 5 ครอบครัว โดยมุ่งเน้นแก้ไขกฎหมายเรื่องเกี่ยวกับการสมรสเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัวทุกเพศโดยไม่นำเหตุแห่งเพศสภาพหรือเพศวิถีมาเป็นข้อจำกัดในการสร้างสถาบันครอบครัวของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในการสร้างครอบครัวของคู่รักเพศเดียวกัน เนื่องจากการบัญญัติเงื่อนไขการสมรสที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ทำให้คู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศขาดสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมาย เช่น สิทธิในการสร้างครอบครัว การรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน เป็นต้น

จากประเด็นของปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศ หรือความเหลื่อมล้ำทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการและข้อเรียกร้องในการเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม ตลอดจนวิเคราะห์ถึงความเสมอภาคทางเพศที่กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจะได้รับเมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้มีสถานะเป็นกฎหมายหรือเป็นนโยบายแห่งรัฐที่ชัดเจน ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ ทำให้ทราบถึงความต้องการและข้อเรียกร้องที่นำไปสู่การเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. และทำให้ทราบถึงหลักความเสมอภาคทางเพศกับการร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการและข้อเรียกร้องในการเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ.
2. เพื่อศึกษาความเสมอภาคทางเพศ กรณีศึกษาการร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ.

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยที่ใช้แบบแผนการวิจัย โดยการวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) การศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากตำราวิชาการ รายงานการวิจัย เอกสารงานวิชาการ วารสาร วิทยานิพนธ์ บทสรุปการสัมมนา รายงานการประชุม ประกาศฉบับต่าง ๆ รวมทั้งบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความเสมอภาคทางเพศ ความหลากหลายทางเพศ แนวคิดตัวแบบนโยบายสาธารณะ ตัวแบบทฤษฎี ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่1) พ.ศ. 2564 พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 และข้อมูลที่น่าไปสู่การเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมที่น่าไปสู่การเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม

ผลการวิจัย

คู่รักของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศขาดสิทธิและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามหลักกฎหมายอื่น ๆ เนื่องจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติเรื่องของการรับสิทธิประโยชน์แก่เพศชาย เพศหญิงที่ได้ทำการสมรสกันเท่านั้น และต้องมีฐานะเป็นคู่สมรส เป็นสามีภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น เหตุเหล่านี้ทำให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศขาดสิทธิหรือสวัสดิการต่าง ๆ ที่ควรจะได้รับ ซึ่งต่างจากบุคคลที่มีเพศสภาพตรงตามเพศกำเนิดทั่วไป (เพศชาย เพศหญิง) สิ่งเหล่านี้จึงถือเป็นประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ความไม่เสมอภาคทางเพศในสังคมไทย

หลักความเสมอภาคที่เป็นความเสมอภาคทางเพศที่น่าไปสู่การเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. ถือเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้มีความเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครอง รวมถึงสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายและนโยบายของรัฐอย่างเท่าเทียมกัน โดยห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพียงเพราะเหตุของความแตกต่าง เช่น ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา สภาพทางกาย สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม เพศ อัตลักษณ์ทางเพศ ความคิดเห็นทางการเมือง ฯลฯ หากทุกคนในสังคม หน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ มีความต้องการหรืออยากเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในความไม่เท่าเทียมของความไม่เสมอภาคทางเพศ รวมถึงความเหลื่อมล้ำในด้านต่าง ๆ ที่สะท้อนถึง

ความไม่เสมอภาคในสังคม ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งของสังคมไทยในปัจจุบัน และประเด็นสำคัญอีกส่วนหนึ่งก็คือว่าการผลักดันความเสมอภาคทางเพศให้เกิดขึ้นในสังคม ไม่ใช่เพียงเริ่มต้นจากคนในสังคม แต่รวมถึงการดำเนินงานของภาครัฐด้วย กล่าวคือ ภาครัฐควรนำหลักความเสมอภาคมาปรับใช้ให้เป็นเครื่องมือทางกฎหมาย เพื่อถือเป็นเครื่องมือส่วนหนึ่งในการกระจายความเป็นธรรมในสังคม สร้างความเสมอภาคทางเพศ ตลอดจนลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

ความเสมอภาคทางเพศในบริบทสังคมไทย เมื่อกล่าวถึงความเสมอภาคทางเพศในสังคมไทยนั้นต้องยอมรับว่าโครงสร้างของสังคมไทยมีค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรมเกี่ยวกับเพศที่มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคทางเพศ ถึงแม้สังคมจะเกิดการเปลี่ยนแปลง แต่บรรทัดฐานทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมต่าง ๆ ทางสังคมดั้งเดิมยังคงอยู่ สังคมไทยปัจจุบันนั้นคนในสังคมเริ่มให้ความสำคัญกับความเสมอภาคและความเท่าเทียมมากขึ้นจากเดิม ถึงแม้ว่าสังคมมีการเปิดกว้างและให้การยอมรับกับความแตกต่าง หรือความหลากหลายมากขึ้น แต่สิ่งเหล่านี้ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศ หรือความเหลื่อมล้ำทางเพศลดน้อยลง หรือหายไปจากสังคมได้ ตราบใดที่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้มีสถานะเป็นกฎหมายหรือเป็นนโยบายแห่งรัฐที่ชัดเจนก็จะยังคงเกิดการเลือกปฏิบัติทั้งทางตรงและทางอ้อม

ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. หรือ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มีสาระสำคัญในการแก้กฎหมายเฉพาะเรื่องการสมรสเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว โดยไม่นำเหตุแห่งเพศสภาพหรือเพศวิถีมาเป็นข้อจำกัดในการจดทะเบียนสมรส ข้อเสนอดังกล่าวถือเป็น การเปิดพื้นที่ให้กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จากสถานการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่าสังคมในปัจจุบันมีการยอมรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่ในทางกฎหมายบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนี้ยังไม่ได้ได้รับความเท่าเทียมเหมือนกับเพศชาย เพศหญิงทั่วไป และหากมองในแง่ของหลักสิทธิมนุษยชน บุคคลทุกคนสมควรที่จะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกันและไม่ควรมีใครที่จะกีดกันหรือเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งไม่ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยไม่นำเหตุแห่งเพศสภาพหรือเพศวิถีมาเป็นข้อจำกัดในการจดทะเบียนสมรส

กฎหมายสมรสเท่าเทียมกับความเสมอภาคทางเพศ กฎหมายสมรสเท่าเทียมถือเป็น การเคลื่อนไหวทางสังคมในการสนับสนุนความเท่าเทียมทางเพศของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ความเคลื่อนไหวทางสังคม ความต้องการ ข้อเรียกร้องจากภาคประชาชน

สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการนำไปสู่การลงชื่อเรียกร้องให้มีการร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. เพื่อผลักดันเป็นกฎหมาย หากกฎหมายสมรสเท่าเทียมถูกบังคับใช้เป็นกฎหมายในประเทศ กฎหมายสมรสเท่าเทียมจะเกิดประโยชน์ในการมอบสิทธิและความเท่าเทียมให้แก่ทุกเพศ ไม่ว่าจะเพศสภาพ หรือมีอัตลักษณ์ทางเพศแบบใดก็สามารถทำการสมรสหรือจดทะเบียนสมรสกันได้ การผลักดันร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. ให้มีการบังคับใช้เป็นกฎหมายนั้นนับเป็นก้าวสำคัญของกฎหมายไทยที่จะส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศให้แก่กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศทุกเพศสภาพในสังคม

ในการร่างกฎหมายร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม คือ การให้บุคคลเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้อย่างเท่าเทียมกับบุคคลต่างเพศ หรือบุคคลที่มีเพศสภาพตรงตามเพศกำเนิด ส่วนร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต คือ บุคคลเพศเดียวกันที่ต้องการจะสมรสกัน กระทำการได้เพียงจดทะเบียนเป็นคู่ชีวิตเท่านั้น (จิราภรณ์ คูหากัน, 2565)

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. มีความคล้ายคลึง หรือเป็นไปในทำนองเดียวกันกับร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เนื่องจากมีหลักการเพื่อรับรองสิทธิในการก่อตั้งครอบครัว สิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ทางครอบครัวระหว่างบุคคลเพศเดียวกัน หรือบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งถือเป็นการเสริมสร้างครอบครัวที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ เกิดความเท่าเทียม และได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. กับ ร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. (จิราภรณ์ คูหากัน, 2565)

การเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิตกับร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม		
ลำดับที่	สาระที่คล้ายกัน	สาระที่แตกต่างกัน
1	กำหนดให้คู่ชีวิตมีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย เช่นเดียวกับสามีหรือภรรยา และมีอำนาจ ดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปเช่นเดียวกันกับสามีหรือภรรยา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	เพศที่ระบุในการจดทะเบียน ร่าง พ.ร.บ. คู่ชีวิตที่เสนอโดย ครม. หมายถึงผู้ที่มีเพศกำเนิดเดียวกัน ในขณะที่ ร่างพ.ร.บ. คู่ชีวิตของ ปชป. และ ร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม ระบุเพียงว่าเป็นเพียงบุคคล-บุคคล ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับปัจจุบันที่ระบุว่าเป็น ชาย-หญิง

การเปรียบเทียบร่างพระราชบัญญัติคูชีวิตกับร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม

ลำดับที่	สาระที่คล้ายกัน	สาระที่แตกต่างกัน
2	กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างคูชีวิตโดยแบ่งเป็นสินส่วนตัวและสินทรัพย์ร่วมกัน	สถานะทางกฎหมาย ร่างพ.ร.บ.คูชีวิตของ ครม. และ ปชป. ระบุให้เป็น "คูชีวิต" ในขณะที่ ร่างพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียมให้ใช้สถานะว่า "คู่สมรส" เช่นเดียวกันกับที่ระบุสถานะในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฯ ฉบับปัจจุบัน
3	คูชีวิตสามารถรับบุตรบุญธรรมได้ และคูชีวิตสามารถจะจดทะเบียนรับผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของคูชีวิตอีกฝ่ายหนึ่งมาเป็นบุตรบุญธรรมของตนเองก็ได้	กำหนดให้การจดทะเบียนของคูชีวิตจะกระทำได้อีกต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายยินยอม ตาม ร่างพ.ร.บ.คูชีวิตของทั้ง ครม. และปชป. กำหนดให้มีอายุ 17 ปีบริบูรณ์ และทั้งสองฝ่ายมีสัญชาติไทย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย เช่นเดียวกันกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฯ ในขณะที่ ร่างพ.ร.บ. สมรสเท่าเทียมกำหนดให้มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์
4	เมื่อคูชีวิตฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตาย ให้คูชีวิตฝ่ายหนึ่งมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคู่สมรสตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก (ในกรณีที่ไม่ได้ทำพินัยกรรม)	สาระที่ ร่าง พ.ร.บ. คูชีวิตของ ครม. และ ปชป. ไม่ได้กำหนด แต่มีในร่างพ.ร.บ.สมรสเท่าเทียม คือ การหมั้นและการรับหมั้น การใช้นามสกุลของคู่สมรส การไม่ต้องเสียภาษีมรดก ในกรณีที่รับมรดกจากคู่ที่เสียชีวิต และการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน ในกรณีจดทะเบียนกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
5	กำหนดให้นำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยคู่สมรส (มาตรา 1606, 1652, 1563) ครอบครัว และบุตรบุญธรรม มาใช้บังคับแก่คูชีวิตด้วยโดยอนุโลม	

อภิปรายผล

ในเรื่องของความเสมอภาคทางเพศในสังคมไทย กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังไม่ได้รับสิทธิในการสมรสเท่าเทียมกับคู่สมรสที่เป็นเพศชายหญิงทั่วไป หรือสิทธิในการรับรองความสัมพันธ์การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว ปัญหาเหล่านี้ถือเป็นประเด็นปัญหาสำคัญที่สร้างความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียม และความไม่เสมอภาคทางเพศในสังคมไทย มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ปรากฏในเอกสารรายงานการอบรมหลักสูตรหลักกนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย ของ สรณ บุญใบชัยพฤกษ์ (2560, น.4-11) โดยมีแนวคิดที่ให้นิยามความหมายของความเสมอภาคทางเพศว่า ความเสมอภาคทางเพศ คือ ความเท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพโดยเฉพาะความเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิตอย่างสงบและแสวงหาความสุข ความเสมอภาค โดยมีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่าไม่มีใครด้อยกว่าผู้อื่นในโอกาสหรือสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ความเสมอภาคทางเพศยังหมายถึงการมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงบทบาทของตนเองต่อสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบที่เหมาะสมของวัฒนธรรมที่ดำรงของสังคมไทย

สถานการณ์ของปัญหาสิทธิการสมรสของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศของประเทศไทย มีการเรียกร้องสิทธิตามหลักมนุษยชนของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งหลักสิทธิมนุษยชนกล่าวว่าบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิ อิสระภาพ และความเสมอภาคที่เท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศหญิง เพศชาย หรือกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ทุกคนย่อมมีความเป็นมนุษย์ และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องความไม่เท่าเทียมของเพศสภาพของกฎหมายไทย ของ รัฐศักดิ์ แยมลัมย์ (2562, น.7-12) ที่อธิบายว่า ความไม่เท่าเทียมที่เกิดขึ้นกับเพศทางเลือกปรากฏให้เห็นทั้งทางสังคมและทางกฎหมาย ซึ่งมีข้อบกพร่องในทางข้อความหรือบทบัญญัติ โดยกล่าวว่าการที่จะออกกฎหมายใดก็ได้แล้วแต่ที่มีผลกระทบต่อสิทธิชีวิตหรือร่างกายนั้นจะต้องมีความเท่าเทียมและความเสมอภาคประกอบอยู่ในนั้นและที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของเจ้าของปัญหาอย่างแท้จริง

กฎหมายในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในการสมรสของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในปัจจุบันเป็นการรับรอง คุ้มครอง และกำหนดสิทธิหน้าที่สำหรับคู่สมรสซึ่งเป็นบุคคลที่มีเพศสภาพตรงตามเพศกำเนิดเท่านั้น โดยกฎหมายเหล่านี้ไม่ได้มีการครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้มีการใช้ชีวิตร่วมกัน เมื่อเปรียบเทียบการรับรองและคุ้มครองสิทธิในการสมรสของคู่สมรสและของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย จะเห็น

ได้ว่าบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศควรได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิการสมรสตลอดจนภาครัฐควรเล็งเห็นถึงความสำคัญในการรับรองและคุ้มครองสิทธิในการสมรสของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่ง ชวินโรจน์ อีรพัชรพร (2560, น.13-21) ได้กล่าวไว้ในรายงานการวิจัยเรื่องสิทธิความเสมอภาคในการสมรสของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยว่า สภาพปัญหาของคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยยังไม่ได้รับความเป็นธรรมในการสมรส และจากการศึกษาวิจัยพบว่าคู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยประสบปัญหาสืบเนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติเงื่อนไขการสมรสให้เฉพาะชายและหญิงตามเพศที่กำหนด ทำให้คู่รักที่มีความหลากหลายทางเพศขาดสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาคความเสมอภาคทางเพศ กรณีศึกษา ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขสำหรับการสร้างความเสมอภาคทางเพศให้เกิดขึ้นในสังคมไทยดังนี้

1. เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. เอื้อประโยชน์ ให้ความเป็นธรรม และส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมและความเสมอภาคทางเพศ ภาครัฐควรคำนึงและยึดหลักการดำเนินงานตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2564 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 68 รัฐต้องบริหารกระบวนการยุติธรรม และมาตรา 71 รัฐต้องส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และระบบครอบครัว กล่าวคือ ภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในภาคส่วนต่าง ๆ ต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดโดยปราศจากการแทรกแซง และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถและมีคุณภาพ หากรัฐคำนึงถึงหลักการดำเนินงานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กล่าวมาข้างต้น ก็จะทำให้กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. เป็นการแสดงให้เห็นถึงการไม่เลือกปฏิบัติและเกิดความเป็นธรรมกับประชาชน ตลอดจนสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. เนื่องจากภาครัฐได้ทราบถึงสภาพปัญหาของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ดังนั้น ภาครัฐควรเห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขและพัฒนาร่างกฎหมาย

2. ในการเสนอร่างแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือ ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียมยังไม่ได้มีการกำหนดเรื่องการแปลงสัญชาติตามคู่สมรส/คู่ชีวิต ซึ่งการเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. เป็นการเสนอร่างเพื่อสนับสนุนความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และเป็นการสร้างความเสมอภาคทางเพศให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคู่ชีวิตจำนวนหลายฉบับ เมื่อเรามีความคิดในการเปลี่ยนแปลงกฎหมายให้ครอบคลุมทุกคนอย่างเท่าเทียม เพื่อไม่ให้มีเหตุแห่งการเลือกปฏิบัติทางเพศ ผู้จัดทำจึงมีความคิดเห็นให้มีการแก้ไขข้อมูลในพระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508 ที่ปรากฏในมาตรา 9 ที่กล่าวว่า หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย ถ้าประสงค์จะได้สัญชาติไทยให้ยื่นคำขอต่อเจ้าหน้าที่ตามแบบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยเสนอว่าควรมีการแก้ไขคำในพระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508 ที่ปรากฏในมาตรา 9 จากคำว่า หญิงซึ่งเป็นคนต่างด้าวและได้สมรสกับผู้มีสัญชาติไทย เป็นคำว่า บุคคลหรือ คู่สมรส ส่วนกฎหมายอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการสมรสเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการทบทวน ปรับปรุงแก้ไข เมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. เป็นกฎหมายสมรสเท่าเทียม และบัญญัติคำว่าบุคคล หรือ คู่สมรสลงในกฎหมายฉบับนั้น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง

3. การเสนอร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. ไม่ได้เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาความไม่เท่าเทียมและความไม่เสมอภาคทางเพศเท่านั้น แต่เป็นการเรียกร้องถึงสวัสดิการที่กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศควรจะได้รับ แต่สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศถูกพรากไปด้วยเหตุแห่งบัญญัติทางกฎหมายที่มีการจำกัดความไว้ด้วยคำว่า ชายหญิง หรือ สามีภรรยา และด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศไม่ได้รับสวัสดิการที่ควรจะได้รับ รวมถึงโอกาสในการทำงาน ดังนั้น ภาครัฐควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดและมีความเป็นธรรม เพราะกฎหมายสมรสเท่าเทียมหรือร่างพระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม พ.ศ. ที่ได้มีการเสนอนั้น กฎหมายนี้ไม่ใช่กฎหมายเรื่องการเงิน เป็นเพียงการแก้ไขปัญหาความไม่เสมอภาคทางเพศหรือความไม่เท่าเทียม โดยแก้ไขกฎหมายฉบับเดิมที่มีอยู่แล้ว และภาครัฐควรแยกเรื่องสมรสเท่าเทียมออกจากเรื่องของศาสนาและเรื่องการเมือง เพราะการเรียกร้องประเด็นการสมรสเท่าเทียมเป็นการสร้างความเสมอภาคทางเพศให้กับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศและความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย มิได้เป็นการแบ่งแยกบิดเบือนศาสนา วัฒนธรรม หรือขนบธรรมเนียมอันดีงามของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ คูหากัน. (2565). ร่าง พ.ร.บ. สมรสเท่าเทียม-คู่ชีวิต: ต้องผ่านขั้นตอนอะไรบ้างก่อน
บังคับใช้เป็นกฎหมาย. บีบีซี. <https://www.bbc.com/thai/thailand>
- ชวินโรจน์ อธิพัชรพร. (2560). สิทธิความเสมอภาคในการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลาย
ทางเพศในประเทศไทย. วารสารสมาคมนักวิจัย, 22(2), 92-104.
- บุญร่วม เทียมจันทร์ และศรัณญา วิชาวรรณ. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2560 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2564. The Law Group.
- พระราชบัญญัติสัญญาติ พ.ศ. 2508. (2508). สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
<http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%CA25/%CA25-20-2535-a0001.htm>
- รัฐศักดิ์ แยมลมัย. (2562). ความ(ไม่)เท่าเทียมของเพศสภาพของกฎหมายไทย [วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิต มันทาภรณ์. (2559). สิทธิมนุษยชนและประเทศไทย มิติในประเทศและระหว่างประเทศ
รวมถึงการเปลี่ยนแปลง ปี พ.ศ. 2557. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- สรณ บุญใบชัยพฤกษ์. (2560). สิทธิมนุษยชนกับความเท่าเทียมระหว่างเพศ. สำนักงานศาล
รัฐธรรมนูญ.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2565). หนังสือราชการ เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรี
ขอรับมาพิจารณาก่อนรับหลักการ [ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่...) พ.ศ. ...]. ไอลอร์ (iLaw).
[https://www.ilaw.or.th/sites/default/files/แพ่งและพาณิชย์%20\(ก้าวไกล\).pdf](https://www.ilaw.or.th/sites/default/files/แพ่งและพาณิชย์%20(ก้าวไกล).pdf)
- สิริวิมล พยัฆะ. (2560). ความไม่เท่าเทียมในสิทธิกับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ.
ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการการสัมมนาเครือข่ายนักศึกษาระดับบัณฑิต
ศึกษา สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ครั้งที่ 16 (น.904-914). มหาวิทยาลัยนเรศวร.

